

Broedvogels van
de Schorren van Waarde en van Rilland
in 2006

Mark Hoekstein

Inventarisatierapport Het Zeeuws Alternatief 2006
Samengesteld in opdracht van Staatsbosbeheer, Regio Zuid

Broedvogels van
de Schorren van Waarde en van Rilland
in 2006

Mark Hoekstein

Inventarisatierapport Het Zeeuws Alternatief 2006
Samengesteld in opdracht van Staatsbosbeheer, Regio Zuid

Colofon

© Het Zeeuws Alternatief

Foto's: Mark Hoekstein

Wijze van citeren: Hoekstein M. 2006. Broedvogels van de Schorren van Waarde en van Rilland in 2006. Inventarisatierapport Het Zeeuws Alternatief, Goes.

Foto voorzijde: Kreek in het Schor van Waarde, 2-4-2006

Inhoud	Pagina
Inleiding	1
1 Beschrijving onderzoeksgebieden	2
2 Werkwijze	
2.1 Veldwerk	4
2.2 Interpretatie	4
2.3 Het weer in het broedseizoen van 2006	4
3 Resultaten	
3.1 Broedvogeloverzicht	6
3.2 Soortbesprekingen	8
4 Evaluatie	10
Samenvatting	11
Literatuur	12

Bijlagen:

- Bijlage I Omstandigheden inventarisatierondes
- Bijlage II Soortkaarten

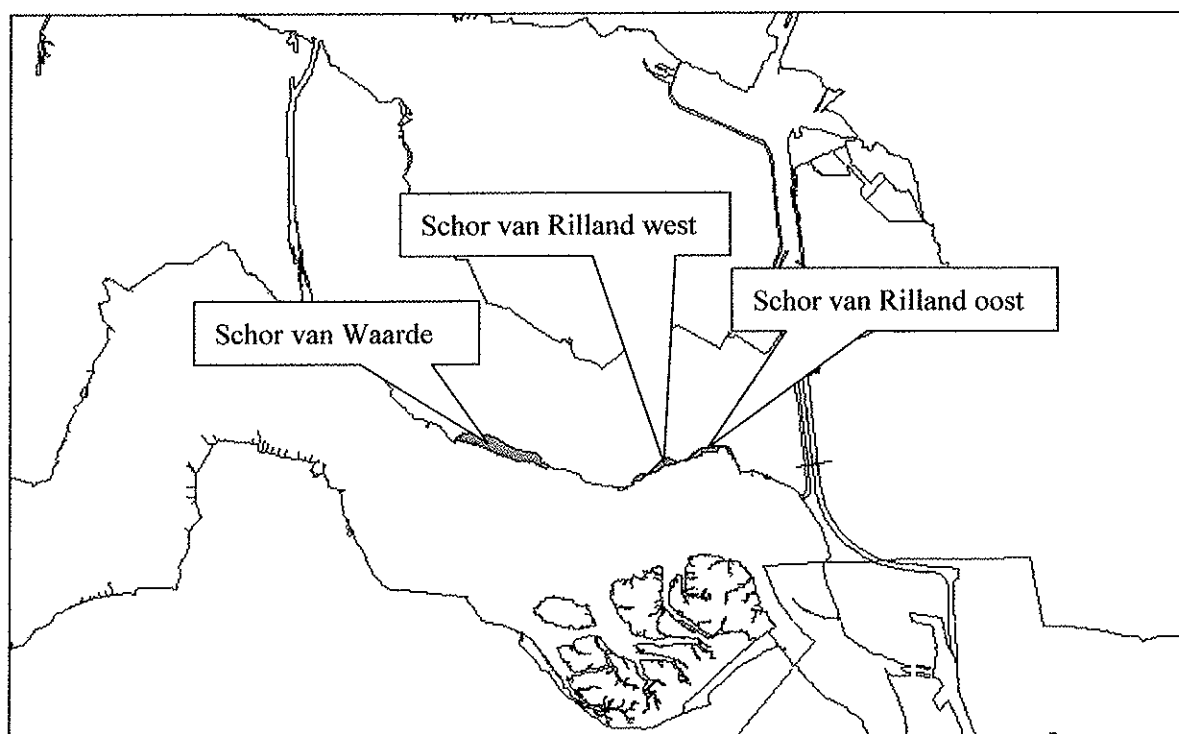
Inleiding

In het voorjaar en de zomer van 2006 werd in opdracht van Staatsbosbeheer, Regio Zuid door de samensteller van dit rapport een broedvogelinventarisatie uitgevoerd op de Schorren van Waarde en van Rilland.

Na een korte beschrijving van het onderzoeksgebieden en van de gevolgde werkwijze wordt de broedvogelbevolking besproken.

Tenslotte worden enkele opmerkingen gemaakt over het beheer in relatie tot broedvogels en worden enkele aanbevelingen gedaan. Dhr. P. de Keuning gaf commentaar op een eerdere versie van dit rapport.

1 Beschrijving onderzoeksgebieden

Figuur 1. Ligging van de in 2006 geïnventariseerde gebieden op Zuid-Beveland.

Schor van Waarde

Het Schor van Waarde is 90 ha groot. De vegetatie is kenmerkend voor een middelhoog tot hoog brak schor, waarbij er een zout-zoet-gradiënt in het gebied aanwezig is. De oeverwallen langs de kreken en de vele opgeworpen dammetjes zijn begroeid met strandkweek. De lagere kommen zijn begroeid met Engels slijkgras en de hogere kommen met schorrezoutgrasvegetaties. Strandkweek is de dominante soort op het schor. De zoutgradiënt in het gebied komt tot uitdrukking in de aanwezigheid van zeebies en lokaal zelfs riet in het oostelijke deel van het schor. Langs de dijk is er een smalle strook met grazige vegetatie aanwezig, die wordt begraasd door schapen.

Het schor van Waarde heeft zowel natuur- als cultuurhistorische waarde. Het verdronken dorp Valkenisse, dat juist buiten het schor ligt, is in 2000 uitgeroepen tot archeologisch monument. De resten kwamen als gevolg van de afkalving van het schor en slikgebied bloot te liggen. Dit maakte het monument kwetsbaar. Onderzoek wees uit dat het schor- en slikgebied steeds kleiner zou worden en dat uiteindelijk slechts een kleine strook langs de dijk over zou blijven. Daarom zijn in het kader van een natuurcompensatieprogramma behorende bij de verdieping van de Westerschelde maatregelen genomen. Twee strekdammen zorgen vanaf 2003 voor het behoud van het schor en slik en van het dorp. De strekdammen zijn aan weerszijden van het schor gebouwd. De erosie is door de maatregelen gestopt.

Om de natuurwaarden van het schor te verhogen is geëxperimenteerd met het afplaggen hiervan. Uit bemonsteringen eind 2002 is echter gebleken dat de schorbodem vervuild is. Vanwe-

ge de noodzakelijke saneringskosten is daarom in 2003 besloten geen vervolg aan het afplagen te geven.

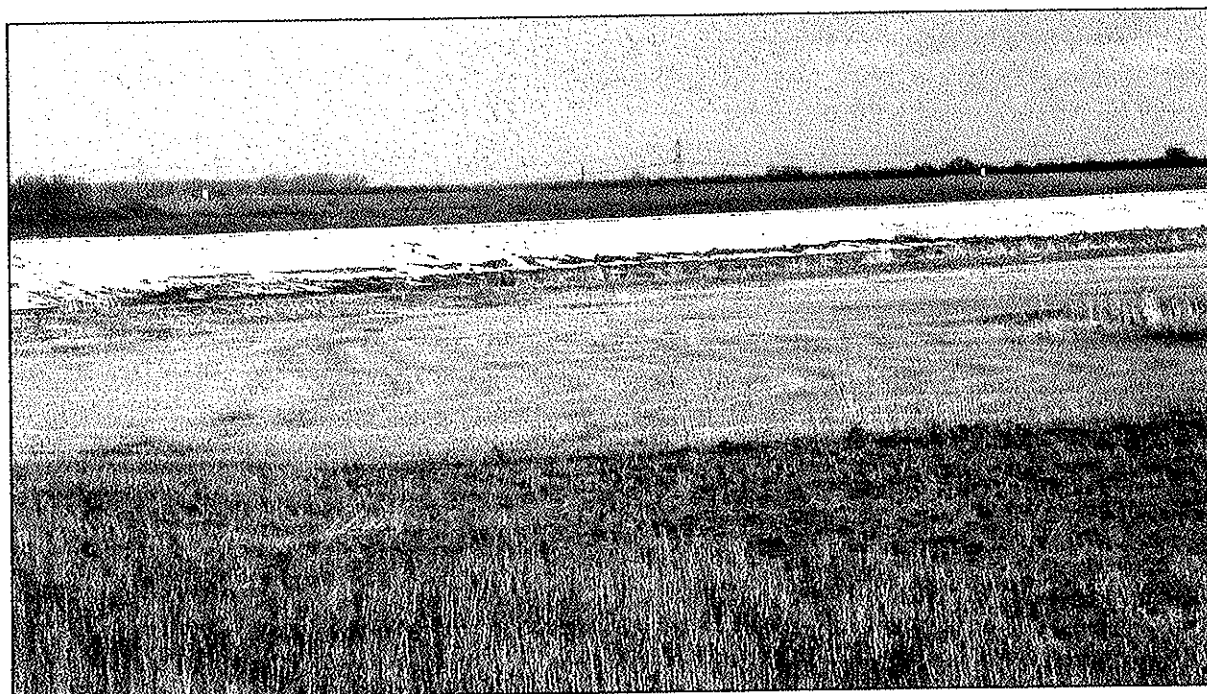
Schorren van Rilland

De Schorren van Rilland hebben een oppervlakte van 39ha. De structuur van oeverwallen, kreken en kommen is hier minder duidelijk aanwezig dan in de meeste andere schorren langs de Westerschelde. Dit heeft onder meer met de lage ligging van het schor te maken, het wordt vaak volledig overspoeld. De vegetatie is kenmerkend voor een laag tot middelhoog brak schor en bestaat voor het grootste deel uit riet en zeebies met op de hogere delen strandkweek. In het westelijke deel komen ook meer zoute elementen voor in de vorm van vegetaties met gewoon kweldergras.

Het gebied bestaat min of meer uit twee delen. Naar het oosten toe neemt de hoeveelheid riet steeds meer toe door het zoeter worden van het overspoelingswater. Het schor ligt min of meer op de overgang van zoete naar zoute schorren; ofwel op de overgang van met riet gedomineerde naar met engels slijkgras gedomineerde schorren.

Onderzoek in de jaren '90 liet zien dat de schorrand in het westelijke deel min of meer stabiel is, maar dat naar het oosten toe de schorranderosie vrij sterk (10-20 m) is geweest. Erosie bedraagt 1 a 2 meter per jaar (Kornman & Schouwenaar 2001).

De rietvelden van de Schorren van Rilland worden elk jaar gemaaid voor commerciële doeleinden (fig. 2). Dit gebeurt zo grondig dat van de vele hectares rietland slechts een paar stukken van enkele ares overjarig riet overblijven.

Figuur 2. Resultaat van rietogst, Schorren van Rilland.

2 Werkwijze

2.1 Veldwerk

De broedvogels werden geïnventariseerd volgens de uitgebreide territoriumkartering (Hustings *et al.* 1985) conform de normen van de Handleiding Broedvogel Monitoring Project (van Dijk 2004).

Er werden vier volledige bezoekreundes aan het gebied gebracht. Steeds werd op een andere plaats gestart zodat zo veel mogelijk terreindelen in de vroege ochtend zijn bezocht.

De bezoeken vonden plaats vanaf een half uur vóór zonsopgang tot enkele uren erna. Enkele keren werd extra vroeg gestart om nachttactieve vogelsoorten op te sporen; daarbij werd gebruik gemaakt van een geluidsdrager om ralachtigen tot roepen aan te zetten. Na een hoge vloed eind mei werd een extra nachtbezoek gebracht om te controleren of de territoria nog bezet waren.

Alle relevante waarnemingen werden ingetekend op 1:5.000 veldkaarten.

2.2 Interpretatie

Gegevens van de veldkaarten werden overgezet op soortkaarten. Interpretatie van de waarnemingen geschiedde zoals beschreven in van Dijk (2004). De inventarisatiemethode is gebaseerd op het karteren van territoria. Een territorium wordt aangenomen wanneer binnen het onderzoeksgebied voldoende geldige waarnemingen zijn gedaan binnen soortspecifieke datumgrenzen. Dit betekent dat de feitelijke nestplaats niet bekend hoeft te zijn en soms zelfs buiten het onderzoeksgebied kan liggen.

2.3 Het weer in het broedseizoen van 2006

Het weer is van invloed op de zang- en baltsintensiteit van vogels en op de mogelijkheden voor de inventarisator om naar buiten te gaan. Harde wind, neerslag en lage temperaturen kunnen belemmerende factoren zijn. Voor de meeste vogelsoorten werken weersomstandigheden door in de trefkans en in de resultaten van de inventarisatie. Naast een effect op waarnemingskansen door de inventarisator heeft het weer ook invloed op broedsucces en daarmee op gedrag van vogels. Een succesvol broedsel resulteert bijvoorbeeld in aanvoer van voedsel naar jongen en alarm nabij de broedplaats. Vandaar een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 1 zijn enkele maandelijkse variabelen samengevat.

Voor de weersomstandigheden tijdens de bezoeken zie bijlage I.

Maart Tot en met de 23e was het vrijwel voortdurend koud tot zeer koud, met name de tweede decade van maart was koud, daarna sloeg het weer om en werd het warm voor de tijd van het jaar. Op de 26e was de minimumtemperatuur in De Bilt met 11,8 °C zeer hoog. De periode van november 2005 t/m maart 2006 behoort tot de categorie van zachte winters. Met gemiddeld over het land 67 mm neerslag viel in maart vrijwel de normale hoeveelheid van 65 mm. De periode van 27/31 maart was winderig met regelmatig windkracht 7 of meer.

April was vrij zacht, met gemiddeld over het land vrijwel de normale hoeveelheid zonneschijn en aan de droge kant. Het weer was een groot deel van de maand licht wisselvallig. Alleen op de 24e en 25e was er in een groot deel van het land sprake van zeer zacht en fraai lenteweer. Op 25 april werd in De Bilt met 21,8 °C de eerste warme dag van het jaar genoteerd (>20 °C). Gemiddeld over het land viel vrij weinig neerslag, in Zeeland was het uitgesproken droog. De zon was iets meer te zien dan normaal.

Mei had dit jaar twee totaal verschillende gezichten. De eerste helft van de maand was onder invloed van een standvastig hogedrukgebied zeer zonnig, droog en zeer warm. Daarna maakten depressies de dienst uit en was het uitermate wisselvallig en somber. De tweede helft van de maand viel er op alle dagen neerslag, soms langdurig. Ook stond er regelmatig een stevige wind, op 19 en 20 mei was het voortdurend windkracht 6 of meer.

Juni was warm, gemiddeld over het land zeer droog en zeer zonnig. Van 9 tot en met 13 juni werd het in een groot deel van het land iedere dag zomers warm (maximumtemperatuur 25 °C of hoger). Met gemiddeld over het land 28 mm tegen een langjarig gemiddelde van 71 mm was juni zeer droog. Deze maand kende nauwelijks harde wind.

Tabel 1. Enkele weersvariabelen in 2006, op basis van metingen te Vlissingen. Normwaarden gebaseerd op gegevens uit 1971-2000. Bron: website www.KNMI.nl (2006).

Maand	Temperatuur Vlissingen (°C)		Zonneschijn Vlissingen (%)		Windsnelheid Vlissingen (m/sec.)		Neerslag Vlissingen (mm)	
	2006	Norm	2006	Norm	2006	Norm	2006	Norm
Maart	4,4	6,0	47	32	6,8	6,7	44	53
April	8,7	8,4	49	41	5,6	6,0	23	41
Mei	13,3	12,4	40	44	6,4	5,6	103	51
Juni	16,2	15,0	55	41	4,1	5,6	31	66

3 Resultaten

3.1 Broedvogeloverzicht

In totaal werden op Schorren van Waarde en van Rilland 360 territoria vastgesteld, verdeeld over 19 soorten broedvogels (zie tabel 2). Van de aangetroffen soorten zijn er vijf opgenomen in de vernieuwde Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten (SOVON / Vogelbescherming 2004). Als “kwetsbaar” staat geassocieerd: Slobeend en als “gevoelig”: Tureluur, Veldleeuwerik, Graspieper en Gele Kwikstaart.

Talrijkste soorten waren Wilde Eend (63 terr.) en Zilvermeeuw (69 terr.), op korte afstand gevolgd door de Rietgors (57 terr.).

Er zijn geen volledige inventarisaties uit het verleden bekend, wel zijn in 1999 schaarse broedvogels gekarteerd in het kader van het atlasproject voor de Nederlandse Broedvogels (Hoekstein 1999). Het aantal soorten lijkt niet veel veranderd ten opzichte van 1999. Verdwenen zijn Krakeend, Kluut en Kokmeeuw; nieuw zijn Grauwe Gans, Waterral en Veldleeuwerik. Daarnaast is er een broedvogellijst uit 1990 van ‘het schor bij Bath’ waarop vermeld staan: 1 terr. Bruine Kiekendief, 2 terr. Tureluur en 3 terr. Blauwborst (van Kleunen 1990). De soortenlijst doet vermoeden dat slechts een selectie van soorten is onderzocht, bovendien is niet duidelijk om welk gebied het precies gaat. In bijlage II zijn van alle soorten de verspreidingskaarten opgenomen.

Tabel 2. Aantal territoria van broedvogels op de Westerscheldeschorren in 2006. Rode Lijst-soorten zijn aangeduid met een sterretje (*).

soort		Schor Waarde	Rilland west	Rilland oost	totaal Rilland	totaal
Grauwe Gans		1				1
Bergeend		9	1	4	5	14
Wilde Eend		57	4	2	6	63
Slobeend	*	1				1
Bruine Kiekendief		4	1		1	5
Fazant		12		3	3	15
Waterral		17				17
Scholekster		4				4
Tureluur	*	20	1	2	3	23
Kleine Mantelmeeuw		2				2
Zilvermeeuw		69				69
Houtduif		21				21
Veldleeuwerik	*	1				1
Graspieper	*	12	2	1	3	15
Gele Kwikstaart	*	8		2	2	10
Blauwborst		11	3	5	8	19
Rietzanger				1	1	1
Kleine Karekiet		3	6	13	19	22
Rietgors		48	4	5	9	57
totaal territoria		300	22	38	60	360
aantal soorten		18	8	10	11	19

Tabel 3. Aantallen en dichtheden broedvogels van de onderzoeksgebieden vergeleken met die van Saefinghe (Castelijns & Wieland 2005). Soorten die niet zijn geïnventariseerd zijn aangeduid met een vraagteken.

	Aantallen				Dichtheden (n / 100ha)				
	Waarde 1999	Rilland 1999	Waarde 2006	Rilland 2006	Waarde 1999	Rilland 1999	Waarde 2006	Rilland 2006	Saefinghe 2004
jaar:	92	39	92	39	92	39	92	39	2200
oppervlak (ha):									
Grauwe Gans			1				1		14
Bergeend	9	3	9	5	10	8	10	13	9
Kraakend	7								19
Wilde Eend	?	?	?	6	?	?	62	15	58
Slobeend	2		1				1		2
Bruine Kiekendief	2	1	4	1	4	3	4	3	1
Fazant	?	?	?	3	?	?	13	8	1
Waterral			17				18		5
Scholekster	?	?	4			?	4		18
Kluut	5								4
Tureluur	18	3	20	3	22	8	22	8	72
Kokmeeuw	3								6
Kleine Mantelmeeuw	5		2		2		2		12
Zilvermeeuw	108		69		75		75		365
Houtduif	?	?	?		?	?	23		2
Veldleeuwerik			1				1		1
Graspieper	?	?	?	3	?	?	13	8	26
Gele Kwikstaart	6	4	8	2	9	10	9	5	40
Blauwborst	14	10	11	8	12	26	12	21	21
Rietzanger		1		1		3		3	14
Kleine Karekiet	?	?	?	19	?	?	3	49	19
Rietgors	?	?	?	9	?	?	52	23	37
Diverse soorten (41)									26
totaal	>179	>22	300	60	326	154	326	154	773
excl. kolonievogels:	>63	>22	229	60	249	154	249	154	370
aantal soorten	>11	>6	18	11					

3.2 Soortbesprekingen

Grauwe Gans (1 terr.)

Opmerkelijk is dat de Grauwe Gans nauwelijks voorkomt als broedvogel in de onderzoeksgebieden; buiten het broedseizoen kunnen er wel flinke aantallen aanwezig zijn. Het vrijwel ontbreken als broedvogel heeft waarschijnlijk te maken met de beperkte rietvegetaties.

Krakeend (0 terr)

Het ontbreken van de Krakeend is opvallend; in 1999 was de soort met zeven territoria vertegenwoordigd op het Schor van Waarde. In Saeftinghe wordt een dichtheid bereikt van bijna 20 paar / 100ha. Wellicht dat een tekort aan zoet stagnant water de soort parten speelt. Tijdens de eerste bezoeken werden wel meerdere paren Krakeenden gezien, daarna bleek de soort echter verdwenen.

Bruine Kiekendief (5 terr.)

Op het Schor van Waarde waren vier territoria en de Schorren van Rilland één. Op de Schorren van Rilland was een territoriumhoudend mannetje dat uitvoerig baltste naar passerende vrouwtjes Bruine Kiekendieven maar dat waarschijnlijk niet gepaard was. Een broedgeval zou in dit gebied waarschijnlijk gedoemd zijn te mislukken vanwege het hoge risico van overspoeling van het grondnest.

Waterral (17 terr.)

Het voorkomen van een flink aantal Waterrallen op het Schor van Waarde was een grote verrassing. In 1999 werden nog geen Waterrallen aangetroffen, toen is echter geen gebruik gemaakt van geluidsdragers. In 2002 werden tijdens het broedseizoen drie exemplaren gehoord (eigen waarn.), verder zijn alleen waarnemingen uit het winterhalfjaar bekend. Misschien heeft de Waterral zich pas recent gevestigd op het Schor van Waarde; meer voor de hand ligt dat de soort in het verleden onvoldoende is opgemerkt. De dichtheid van 18 terr. per 100 hectare is bijzonder hoog, beduidend hoger dan in Saeftinghe.

In de laatste dagen van mei trad een hoge vloed op in de Westerschelde door springtij gecombineerd met meerdere dagen harde aanlandige wind. Door het hoge water bleken grote delen van het Schor van Waarde overspoeld. Daarom is op 4 juni nogmaals met een geluidsdrager onderzocht of de Waterrallen aanwezig waren, daarbij bleek dat de meeste territoria nog steeds bezet waren.

Houtduif (21 terr.)

Het voorkomen van een gewoonlijk boombroedende soort als de Houtduif op de schorren doet nogal vreemd aan. Toch is het voorkomen op de Westerscheldeschorren al langer bekend (Castelijns & Wieland 2005, Vergeer & van Zuylen 1994). De vogels broeden vooral op de oeverwallen tussen pollen strandkweek. Het precieze aantal territoria is zeer lastig te bepalen omdat baltsvluchten over grote afstanden plaatsvinden.

Kokmeeuw (0 terr.)

Tot in de jaren '80 werd het Schor van Waarde bevolkt door een kolonie van 100en Kokmeeuwen, in 1999 werden nog 3 nestelende paartjes aangetroffen.

Kleine Karekiet (22 terr.)

Het aantal territoria op het Schor van Waarde is laag, maar er groeit ook maar weinig riet, de vegetatie waar de soort vrijwel uitsluitend aan gebonden is. Op de Schorren van Rilland werden 19 territoria aangetroffen, wat een relatief hoge dichtheid van bijna 50 terr./100ha betekent. Kleine Karekieten arriveren laat in het broedseizoen (tot in juni), broeden in éénjarig riet en zijn dus niet afhankelijk van overjarig riet.

Rietgors (57 terr.)

Het aantal Rietgorzen op het Schor van Waarde is bijzonder hoog, de soort laat zien allerminst afhankelijk te zijn van echte rietvelden maar ook genoeg te nemen met een vegetatie van strandkweek en zeebies.

Figuur 3. Nest Graspieper, Schor van Waarde 10-5-2006.

4 Evaluatie

De twee onderzoeksgebieden zijn sterk verschillend van karakter. Het Schor van Waarde ligt grotendeels boven gemiddeld hoogwaterniveau en de vegetatie wordt gedomineerd door strandkweek; de Schorren van Rilland liggen lager en er groeit vooral riet, zeebies en slijkgras.

De dominante vegetatie en hoogteligging resulteren op het Schor van Waarde in hoge dichtheden van Tureluur, Waterral en verrassend genoeg ook van Houtduif en Rietgors.

Op de Schorren van Rilland komen relatief veel rietvogels als Kleine Karekiet en Blauwborst voor, in deze soortgroep blijft de vooral de Rietzanger en in mindere mate de Rietgors achter. Ook het Baardmannetje, in Saeftinghe present met 6 terr./100ha, ontbreekt geheel.

De broedvogelbevolking tussen het oostelijke en westelijke deel van Schorren van Rilland verschilt nauwelijks.

Het jaarlijks maaien van de Schorren van Rilland heeft twee grote nadelen: door het wegvalen van de golfbrekende werking spoelen plantenresten weg en wordt sedimentatie gereduceerd. Zodoende kan het schor zich niet ontwikkelen. Juist op een schor wat sterk lijdt onder erosie zou bevordering van sedimentatie voor de hand liggen.

Een tweede sterk negatief effect van rietoogst is dat er te weinig oud riet overblijft voor rietvogelsoorten. Onderzoek heeft aangetoond dat dit voor de vogelbevolking een groot probleem kan vormen. Door relatief simpele maatregelen is dit te ondervangen door hier en daar grotere rietoppervlakten te laten staan. Een standvogel als het Baardmannetje en een vroeg arriverende soort als de Rietzanger zijn afhankelijk van een overjarige (riet)vegetatie. Tekenend is dat deze soorten in het nabijgelegen Saeftinghe het veel beter doen, ook komt daar de Snor nog in redelijk aantal voor.

Aan te bevelen is ten behoeve van de rietvogels jaarlijks tenminste enkele tientallen procenten van de rietvegetatie ongemoeid te laten. In het kader van bestrijding van de erosie is volledige stopzetting van de rietoogst sterk aan te bevelen.

In de brochure "Natuurlijk rietsnijden", opgesteld door de Algemene Vereniging voor Rietcultuur Nederland in samenwerking met o.a. Staatsbosbeheer wordt voor moerasvogelbeheer geadviseerd jaarlijks tenminste 15% van het riet te laten staan (van der Fluit 2006).

Samenvatting

In het voorjaar en zomer van 2006 werden het Schor van Waarde en de Schorren van Rilland, tezamen ca. 130 hectare groot, door auteur geïnventariseerd op broedvogels in opdracht van Staatsbosbeheer Regio Zuid.

In het gebied werden 360 territoria van totaal 19 soorten broedvogels vastgesteld, 18 op het Schor van Waarde en 11 op de Schorren van Rilland. Van de broedvogelsoorten staan er vijf op de vernieuwde Rode Lijst. Opmerkelijk was het voorkomen van Waterrallen op het Schor van Waarde met een relatief hoge dichtheid. Aanbevolen wordt de rietoogst op de Schorren van Rilland stop te zetten ten behoeve van de rietvogels en om verdere erosie zoveel mogelijk tegen te gaan.

LITERATUUR

Castelijns H. & A. Wieland 2005. Broedvogelonderzoek 2004 in het verdronken land van Saeftinghe. Stichting het Zeeuwse Landschap en Natuurbeschermingsvereniging de Steltkluut, Heinkenszand.

Dijk A.J. van 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project. SOVON, Beek-Ubbergen.

Fluit N. van der 2006. Brochure Natuurlijk Rietsnijden. Buro Natuur + water.

Hoekstein M. 2000. Broedvogels van de Hals van Zuid-Beveland in 1999 (tellingen in het kader van het atlasproject 1998-2000). SOVON-inventarisatierapport 2000/07.

Hustings M.F.H., R.G.M. Kwak, P.F.M. Opdam & M.J.S.M. Reijnen 1985. Vogelinventarisatie. PUDOC, Wageningen en Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, Zeist.

Kleunen A. van 1990. Broedvogellijst Schor van Bath.

KNMI, 2005. Website: www.knmi.nl d.d. 7-8-2005.

Kornman B.A. & A. Schouwenaar 2001. Voorspelling ligging schorranden in 2050 t.b.v. de aanleg van kleidijken/groene dijken. Rapport RIKZ 2001.038, Middelburg

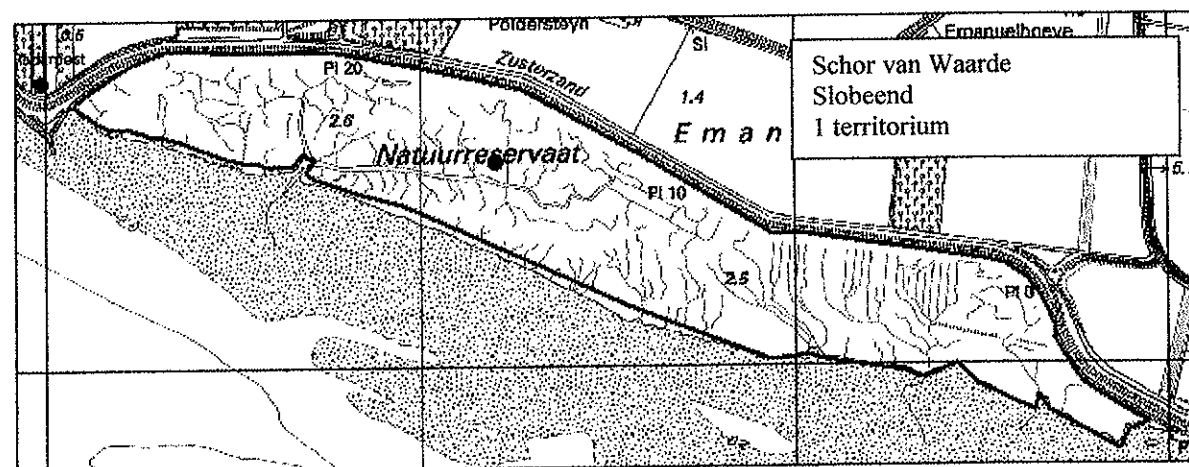
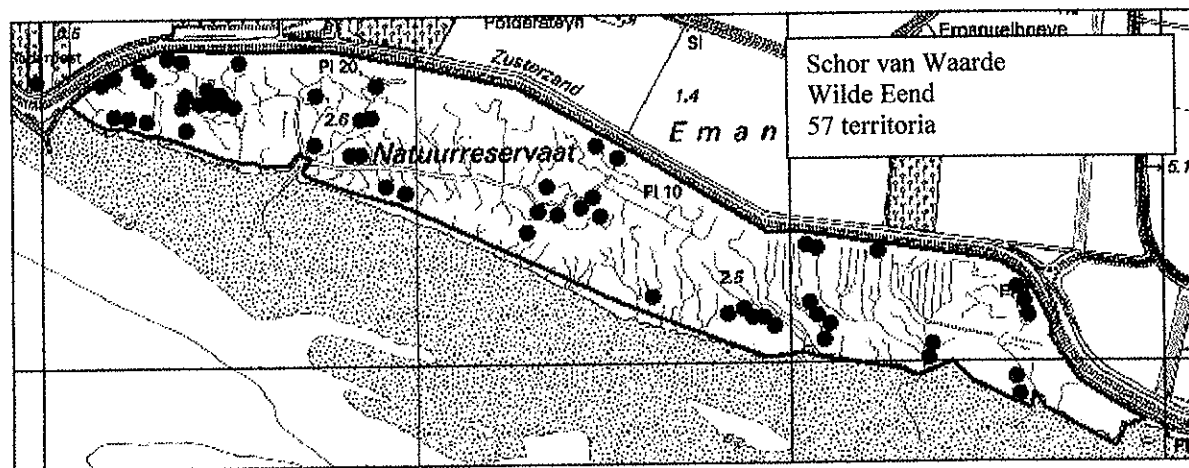
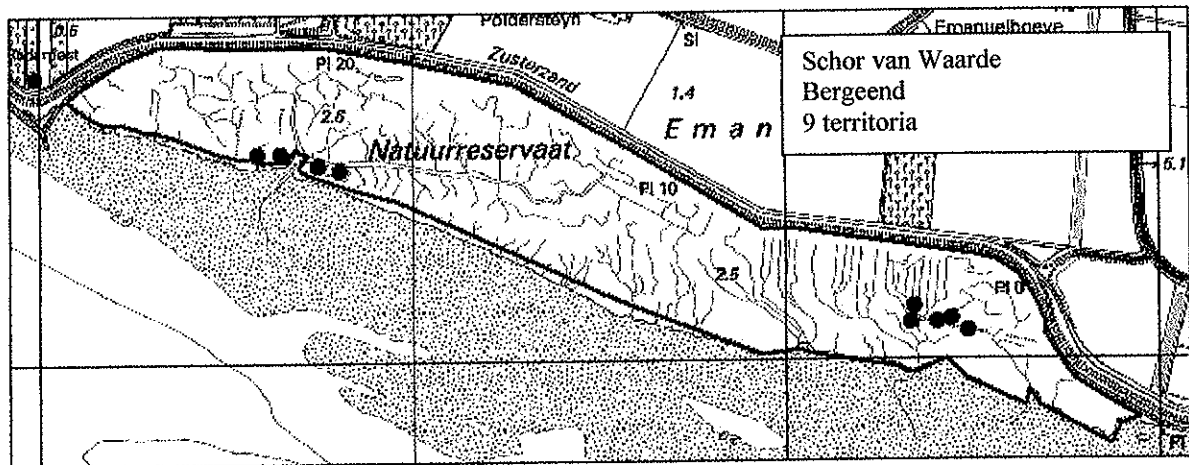
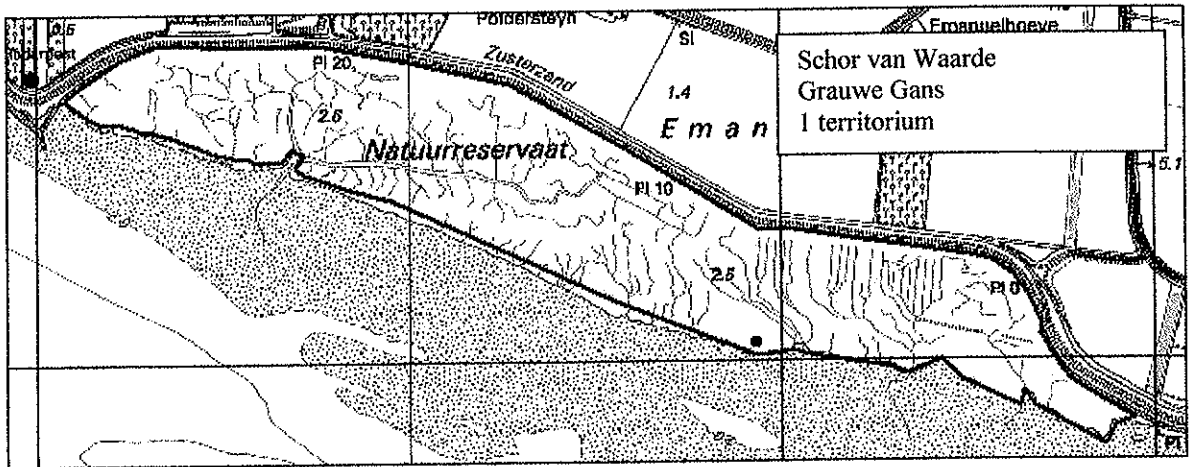
SOVON / Vogelbescherming 2004. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion, Zeist.

BIJLAGE II

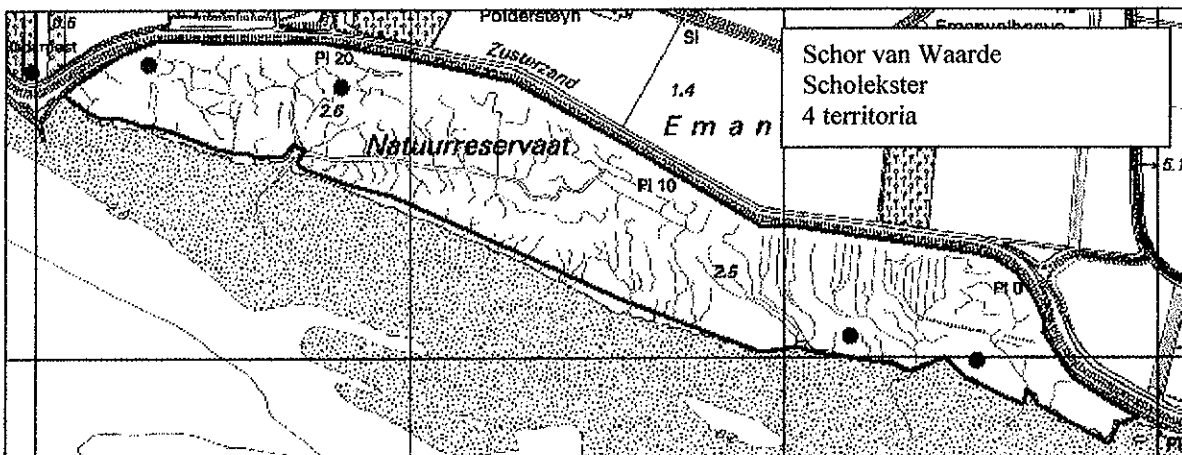
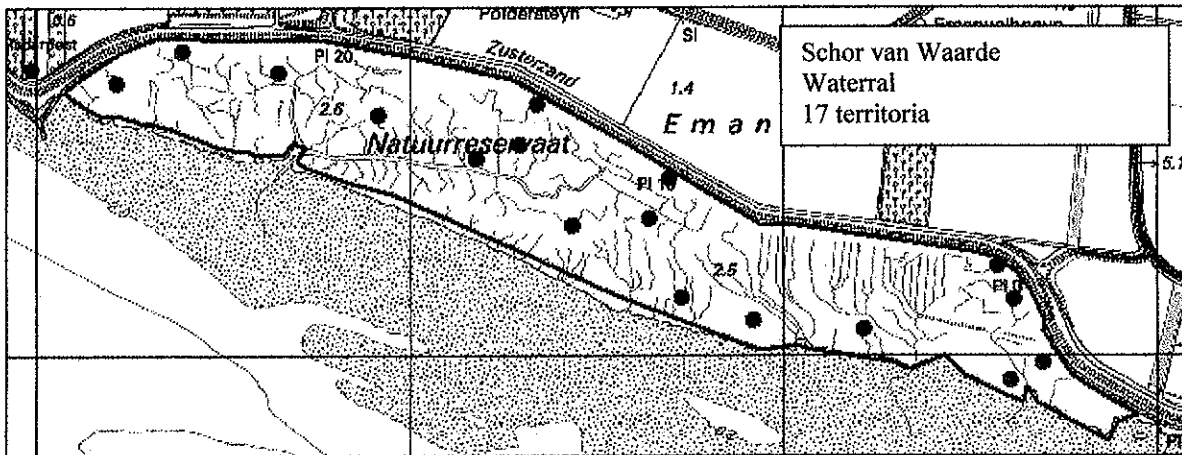
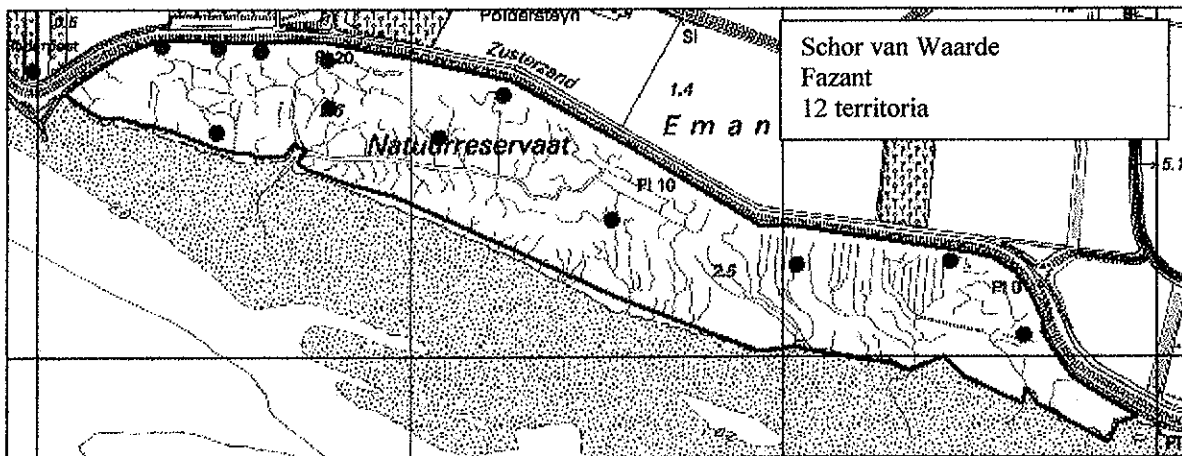
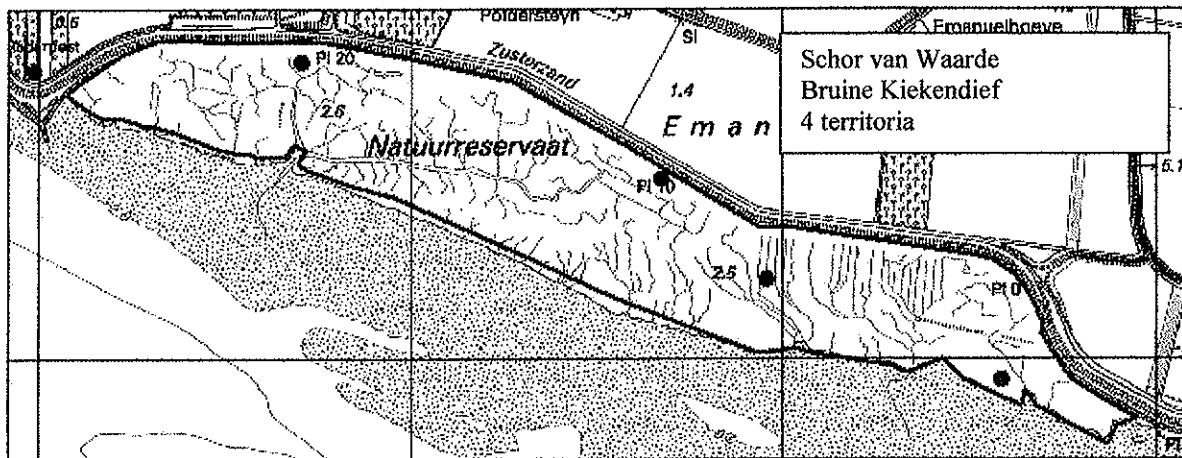
SOORTKAARTEN

De soortkaarten van alle broedvogelsoorten. Elke zwarte stip stelt één territorium voor, de stippen zijn geplaatst in het denkbeeldige centrum van de territoria. In geval van kolonies of concentraties van nesten is een grote stip weergegeven met daarin het aantal nesten op die locatie.

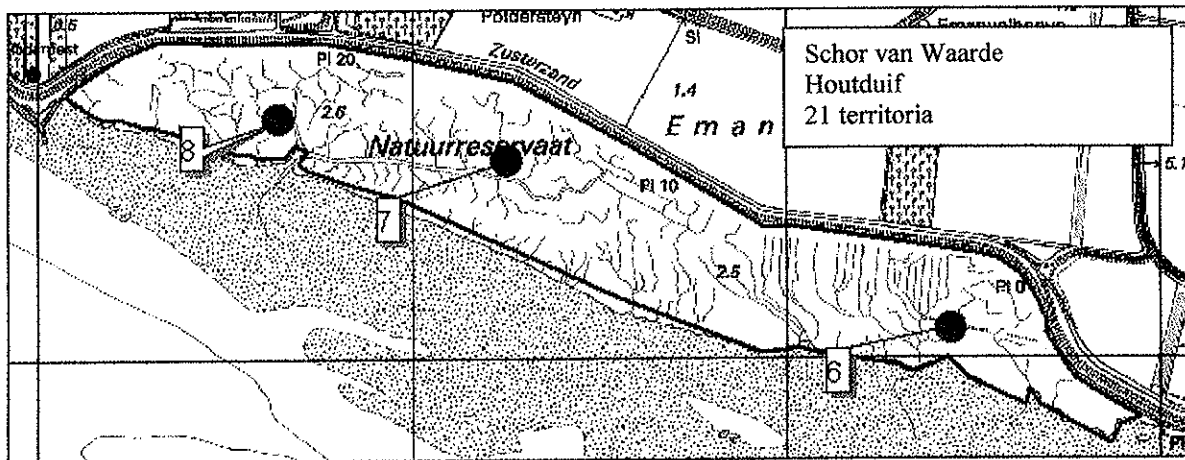
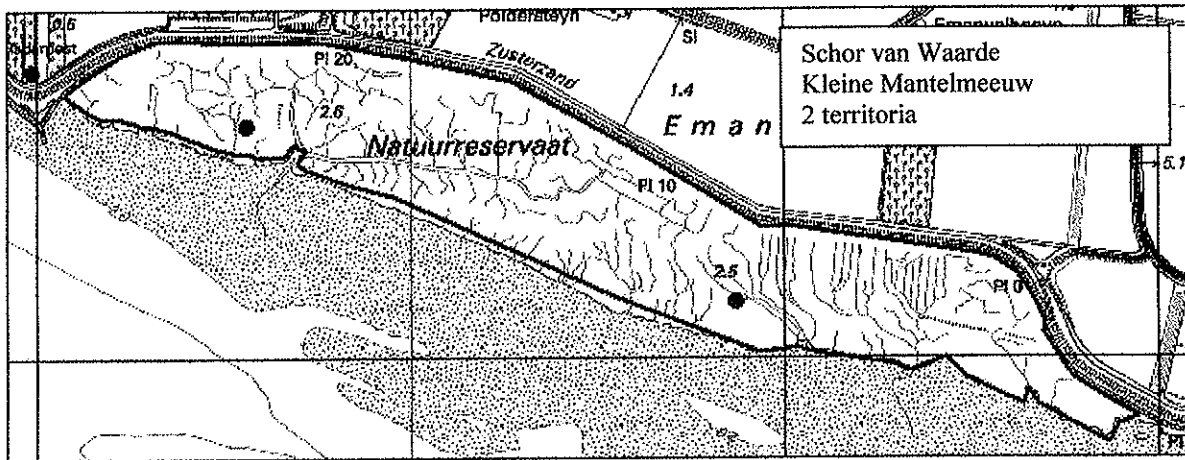
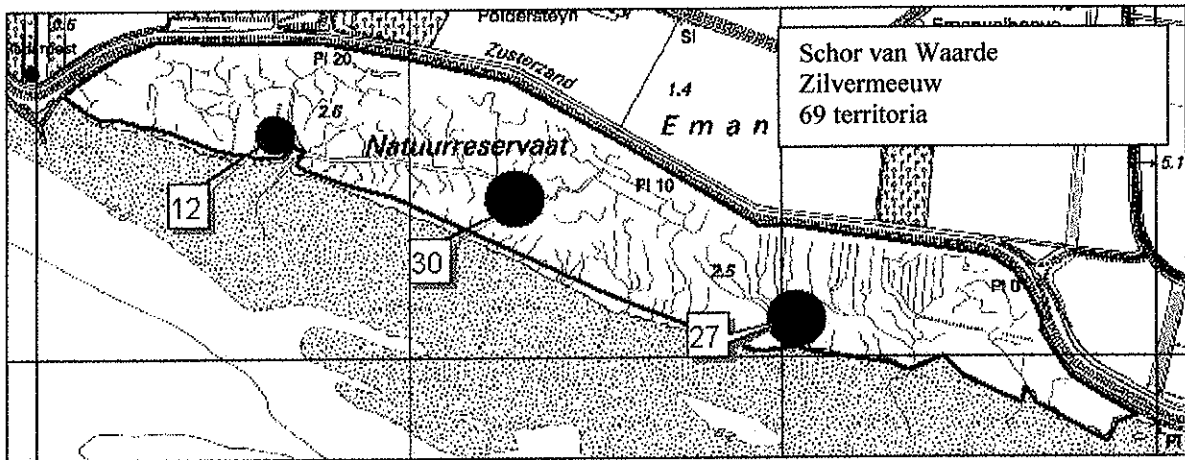
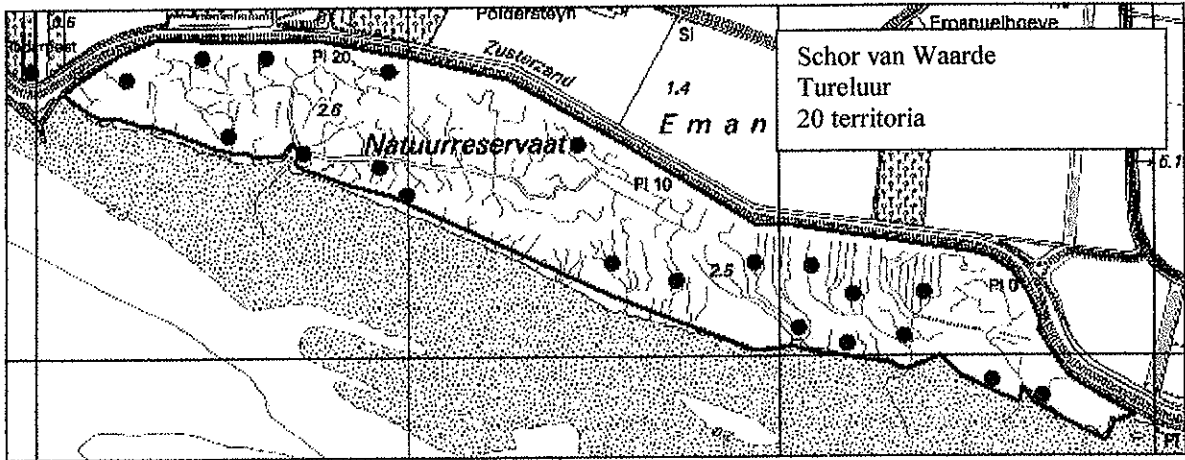
Soortkaarten Schor van Waarde 2006.

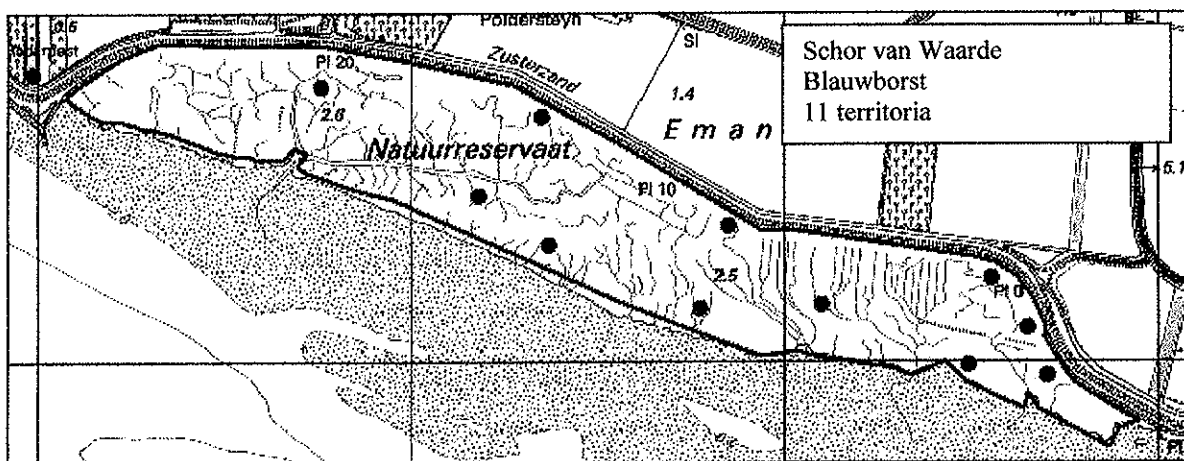
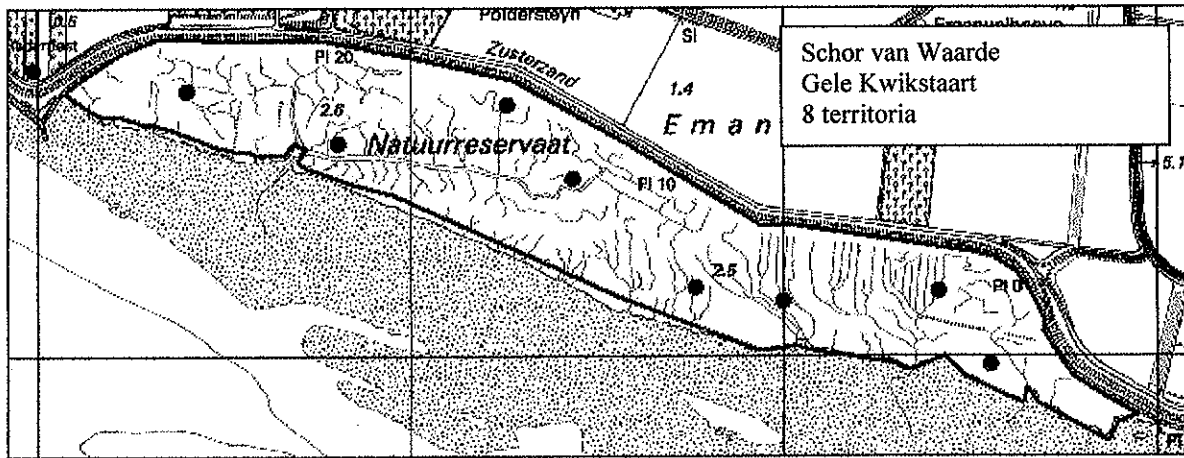
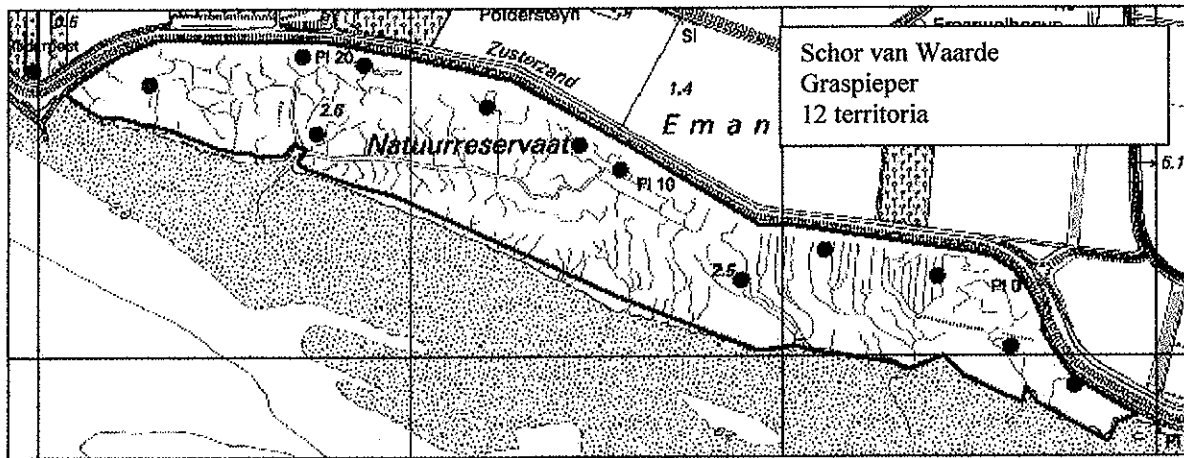
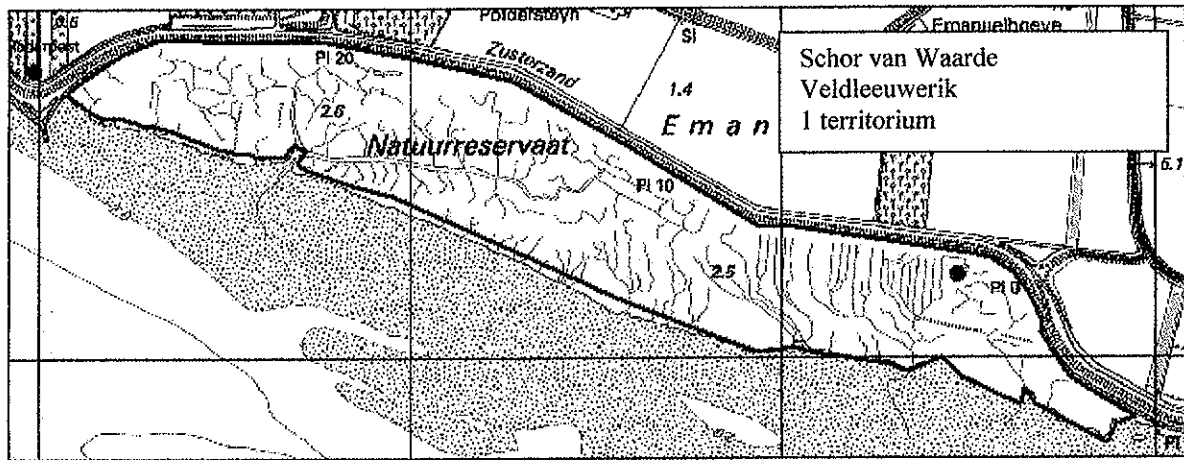
Soortkaarten Schor van Waarde 2006.

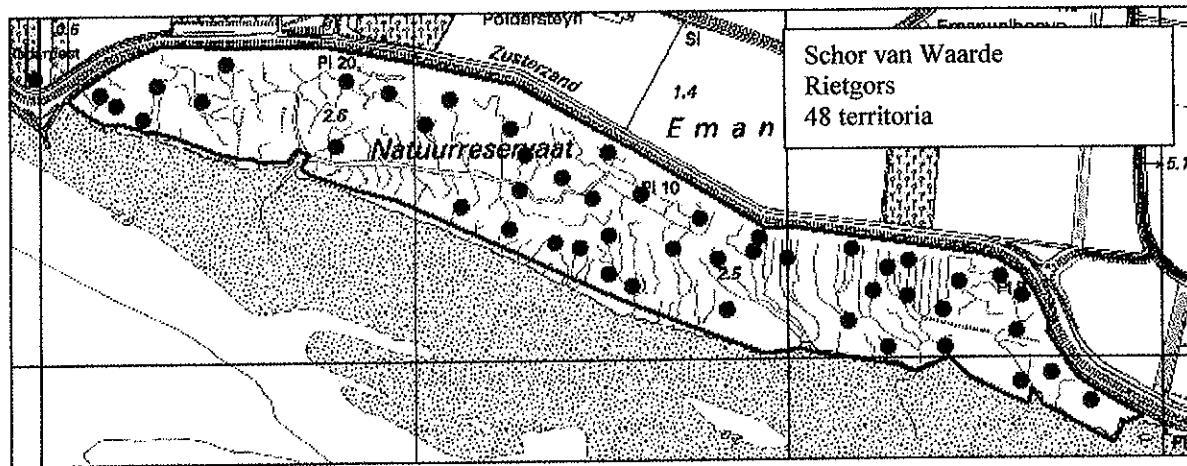
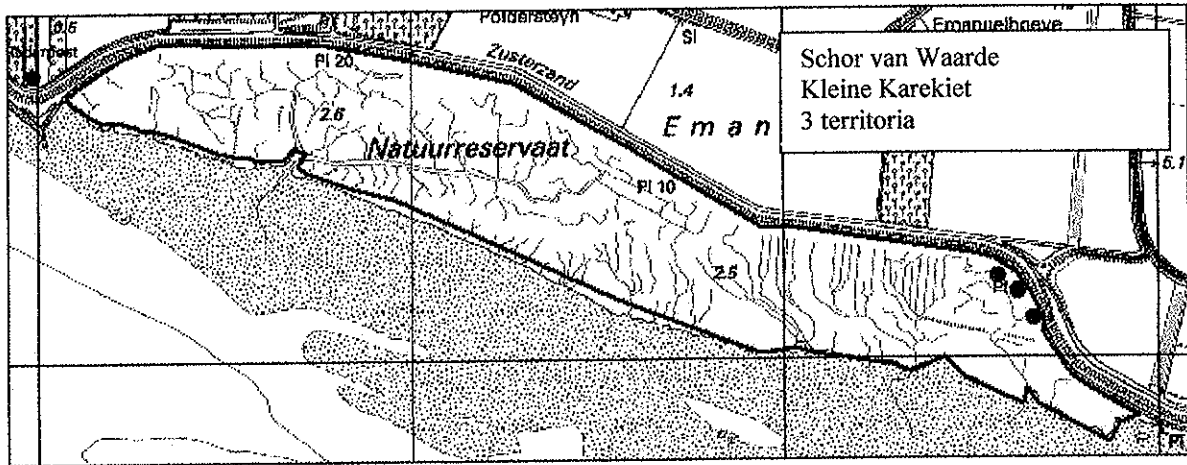
Soortkaarten Schor van Waarde 2006.

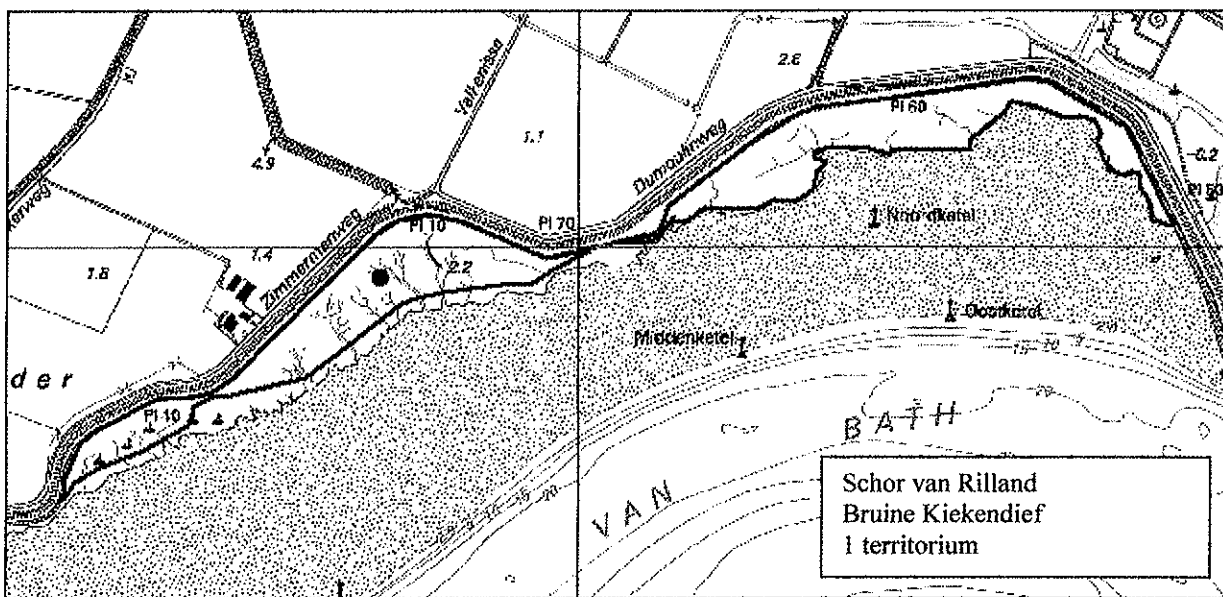
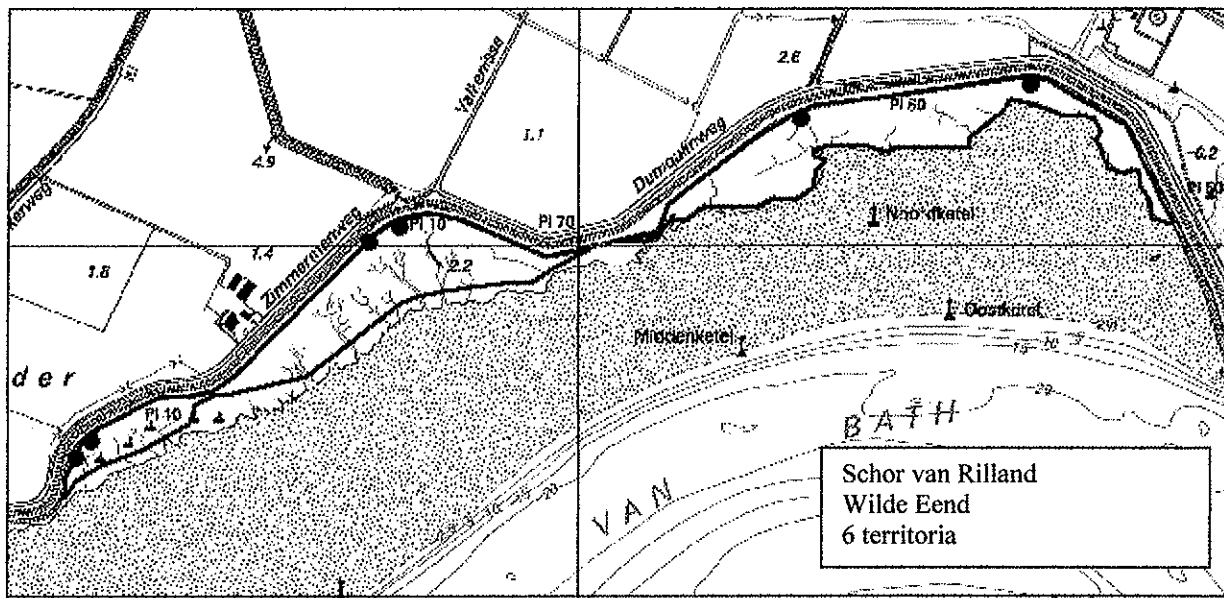
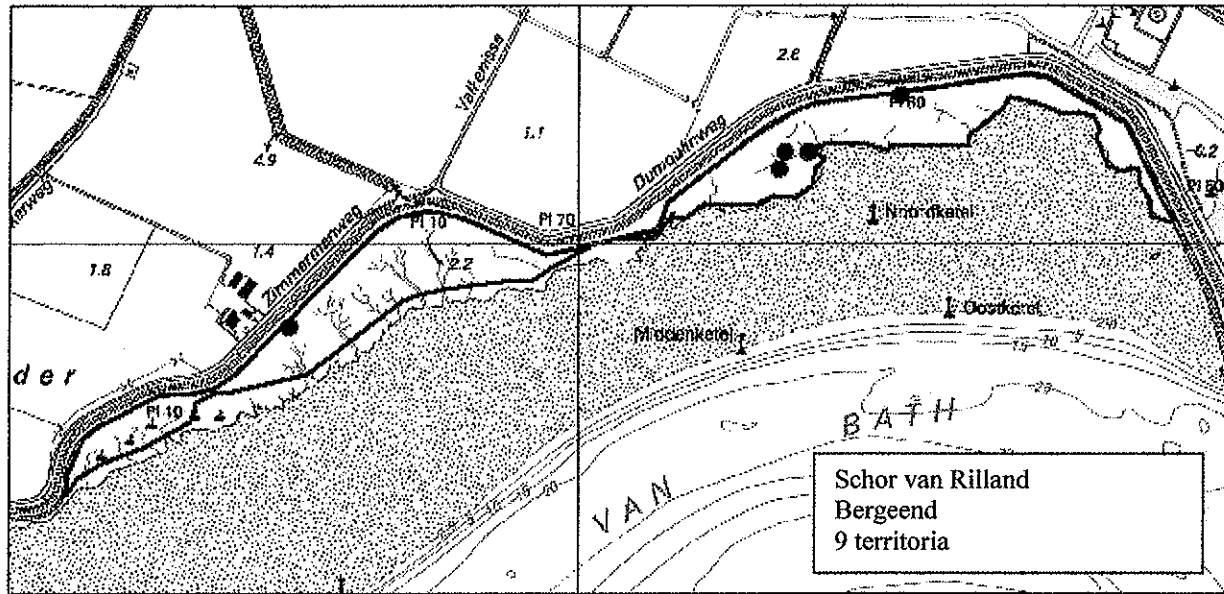
Soortkaarten Schor van Waarde 2006.

Soortkaarten Schor van Waarde 2006.

Soortkaarten Schor van Rilland 2006.

Soortkaarten Schor van Rilland 2006.

